

Державна служба України з надзвичайних ситуацій
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності
Навчально-науковий інститут психології та соціального захисту

ОСОБИСТІТЬ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ

Матеріали
XI Всеукраїнської науково-практичної конференції

м. Львів, 24 травня 2024 р.

Львів – 2024

Рекомендовано до друку вченою радою Навчально-наукового інституту психології та соціального захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності 25 квітня 2024 року, протокол № 5.

Рецензенти:

Жигайло Наталія Ігорівна – доктор психологічних наук, професор;
Діденко Олександр Васильович – доктор педагогічних наук, професор.

Особистість в екстремальних умовах: матеріали XI Всеукраїнської науково-практичної конференції (24 травня 2024 р., м. Львів).
Львів, 2024. 244 с.

Редакційна колегія:

доктор психологічних наук, доцент **Сірко Р. І.**;
доктор педагогічних наук, професор **Литвин А. В.**;
доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник **Руденко Л. А.**;
кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник **Вдович С. М.** (упорядник);
кандидат психологічних наук, доцент **Стельмах О. В.**;
кандидат психологічних наук, доцент **Яремко Р. Я.**

У збірнику матеріалів науково-практичної конференції розглядаються психологічні особливості професійної діяльності фахівців ризиконебезпечних професій в умовах війни; психолого-педагогічні аспекти підготовки фахівців до професійно-екстремальної діяльності; сучасний стан і перспективи психологічної реабілітації особистості в умовах воєнного стану; міждисциплінарні гуманітарні аспекти підготовки та діяльності особистості в екстремальних умовах.

Для науковців у галузі психології та педагогіки, психологів-практиків і педагогів закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання, аспірантів, ад'юнктів, докторантів.

Матеріали подано в авторській редакції.

Ірина Тимчук

Підтримка психологічного здоров'я рятувальників як невід'ємна складова ризико-орієнтованого підходу до організації рятувальних робіт

44

Розділ 2

Психолого-педагогічні аспекти підготовки фахівців до професійно-екстремальної діяльності

Лариса Руденко, Наталія Іванишин

Професійна іншомовна підготовка фахівців цивільного захисту в Естонській академії наук безпеки

48

Андрій Цюприк

Особливості професійної соціалізації особистості в умовах соціальних змін

50

Таїсія Тертична, Алла Коломієць

Життестійкість як структурна складов емоційної культури майбутнього вчителя в екстремальних умовах сучасності

53

Юрій Вінтюк

Фільмотренінг у підготовці фахівців до здійснення діяльності в екстремальних умовах

57

Емілія Костишин, Анна Іванів

Соціальне підприємництво як інструмент професійної адаптації ветеранів та ветеранок у цивільне життя

61

Оксана Трусевич

Роль педагогічних працівників як «фахівців екстремальної психології» в умовах війни

64

Ірина Зошій

Психологічні аспекти професійної компетентності фахівців в умовах воєнного стану

68

Лілія Пилипенко

Компетентнісний підхід у контексті професійної підготовки психологів оперативно-рятувальної служби цивільного захисту..

72

**ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ
ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ
ДО ПРОФЕСІЙНО-ЕКСТРЕМАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

УДК 355.58:373.58 (474.2) (043.2)

*Лариса Руденко, м. Львів
Наталія Іванишин, м. Львів*

**ПРОФЕСІЙНА ІНШОМОВНА ПІДГОТОВКА
ФАХІВЦІВ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ
В ЕСТОНСЬКІЙ АКАДЕМІЇ НАУК БЕЗПЕКИ**

Умови воєнного стану, викликані повномасштабним вторгненням РФ, підкреслюють важливість комплексної професійної підготовки фахівців для сектори безпеки й оборони. Зорієнтованість України на вступ до НАТО та Євросоюзу вимагає перегляду всіх складових освітнього процесу та зосередження уваги на іншомовній професійній підготовці майбутніх фахівців цивільного захисту. Інтеграційні процеси у сфері освіти актуалізують питання вивчення передового досвіду країн-членів НАТО для його імплементації в систему ЗВО України. Розглянемо це на прикладі Естонської Республіки, що приєдналась до НАТО та ЄС у 2004 році.

Естонська академія наук безпеки (The Estonian Academy of Security Sciences) – це державний вищий професійний навчальний заклад в Естонії, заснований 15 квітня 1992 року. У його структурі функціонують чотири коледжі, які здійснюють підготовку фахівців цивільного захисту: Коледж Поліції та Прикордонної служби (Police and Border Guard College), Коледж Рятувальної служби (Rescue College), Коледж Фінансів (Financial College), Коледж Юстиції (College of Justice) та Інститут внутрішньої безпеки (Institute of Internal Security) [1]. Це унікальний заклад освіти, в якому готують фахівців у галузі внутрішньої безпеки.

На базі Академії також функціонує Мовний центр (Language Center). Варто зазначити, що велика увага в його діяльності приділяється вивченню не лише рідної (естонської мови), але й іноземних мов. У Мовному центрі Академії викладають естонську, англійську, арабську та

інші мови. Після завершення мовного курсу кожному здобувачеві Академії необхідно досягти рівня С1 (естонська мова), рівень В2 (англійська мова) та В1 (інша мова). Значна увага приділяється розробленню спеціалізованих мовних курсів, в тому числі й для комплексного вивчення професійно орієнтованих навчальних дисциплін.

Вища та професійно-технічна освіта в Естонії зосереджується на професійній іншомовній підготовці фахівців певної галузі, тому накопичено багаторічний досвід викладання англійської мови для спеціальних цілей (English for Specific Purposes – ESP). Вибір мов, що викладаються та вивчаються, залежить від спеціальності, яку обирає здобувач. Спочатку професійна іншомовна підготовка обмежувалась конкретними академічними галузями, такими як медицина, спорт, право та бізнес. Однак з часом вона розширилася, охопивши інші дисципліни, такі як інформаційні технології, інженерія та соціальні науки [2, с. 255]. Окрім університетів, заклади професійно-технічної освіти ще більше урізноманітнили пропозиції щодо професійної іншомовної підготовки, пропонуючи курси для авіаційної галузі, військових та поліцейських.

За останні роки професійна іншомовна підготовка набула значного поширення в усіх університетах Естонської республіки, перетворившись на обов'язковий компонент освітніх програм. Основним мотивом для цього є спільне прагнення університетів підвищити рівень англійської компетентності здобувачів для вивчення наукової літератури у відповідних галузях. Більшість освітніх програм нині вимагають від здобувачів проходження обов'язкового курсу англійської мови за професійним спрямуванням. Ці курси професійної іншомовної підготовки зазвичай варіюються від рівня В2 до С1, відповідно до Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти (CEFR). Академічна англійська на рівні С1 також пропонується в багатьох освітніх програмах. Після зарахування на курс англійської мови професійного спрямування здобувачі мають скласти вступний тест або надати докази свого рівня володіння мовою у вигляді міжнародно визнаних екзаменаційних сертифікатів, таких як IELTS, TOEFL або CAE, виданих протягом останніх двох років. Для здобувачів з нижчими рівнями володіння мовою пропонуються курси на рівнях А2, В1.1 та В1.2, щоб допомогти їм досягти необхідного рівня для участі в обов'язковому курсі англійської мови за професійним спрямуванням.

Характерною рисою для естонських закладів вищої освіти є те, що в одній групі з англійської мови професійного спрямування поєднують

здобувачів споріднених спеціальностей (наприклад, біологія та управління навколишнім середовищем; географія, геологія та екологічні технології; медіа, журналістика та кіно; державне управління та політичні науки). Причиною є відносно невелика кількість здобувачів, що вивчають окрему дисципліну на кожному мовному рівні. Незважаючи на ускладнення у зв'язку з цим завдання для викладачів англійської мови професійного спрямування, слід відзначити позитивні моменти: попередньо зібрані матеріали виявляються придатними для повторного використання з мінімальною адаптацією, завдяки чому таке об'єднання дисциплін досягає відносної стабільності.

Вивчення позитивного досвіду іншомовної підготовки у Естонській Академії наук безпеки, яка готує фахівців у сфері цивільного захисту, уможлиблює виявлення цінних ідей для впровадження в освітній процес ЗВО із специфічними умовами навчання України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Естонська академія наук безпеки. URL: <https://www.sisekaitse.ee/et/akadeemiast>.
2. Meristo M., López A., Francisco J. Challenges in teaching English for specific purposes in Estonian universities. The journal of teaching English for specific and academic purposes. Vol. 8. 2020. Issue 3. P. 249–263.

УДК 316.612-027.557:316.42

Андрій Цюприк, м. Львів

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ СОЦІАЛЬНИХ ЗМІН

Актуальні проблеми в системі вищої освіти України зумовлені глобальними процесами та змінами, пов'язаними з фундаментальними трансформаціями суспільного життя в Україні. Війна викликає глибоку переоцінку духовних основ суспільства та його ідеалів. Незабаром очікуються зміни, пов'язані з післявоєнною відбудовою. В умовах дисбалансу соціального середовища визначальним для успішності життєдіяльності є рівень сформованості духовного світу особистості.

У сучасних дослідженнях особлива увага приділяється питанням співвідношення виховання та соціалізації особистості. Проаналізовано глибокі та суттєві соціальні зміни, що відображаються в системі вищої